

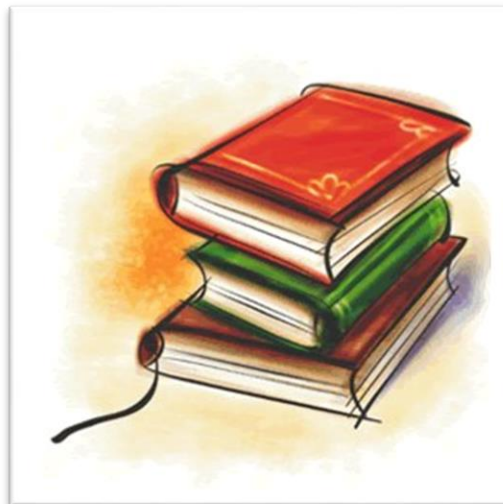
**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

О. Ю. Кузьма

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

*(для студентів 2 курсу спеціальності 014 «Середня освіта»
освітньої програми «Українська мова і література.
Англійська мова і література»)*

Ужгород – 2019

Навчально-методичний посібник підготувала:

Кузьма О.Ю. – к. філол. наук, доцент кафедри
української літератури

*Рекомендовано до друку вченою радою філологічного
факультету УжНУ, протокол № 8 від 20 червня 2019 р.*

Рецензенти

Ференц Н.С. – к. філол. наук, доцент кафедри
української літератури

Кордонець О.А. – к. філол. наук, доцент кафедри
української літератури

Відповідальний за випуск

Барчан В.В. – д. філол. наук, завідувач кафедри
української літератури

*Кузьма О. Ю. Історія української літератури першої половини
XIX століття: навчально-методичний посібник (для студентів
2 курсу спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми
«Українська мова і література. Англійська мова і література»).*
Ужгород, 2019. 50 с.

З м і с т

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	8
Тематика та плани практичних занять.....	13
Плани практичних занять.....	14
Самостійна робота.....	30
Список художніх текстів для обов'язкового прочитання.....	31
Тестові завдання.....	33
Комплекс контрольних питань до іспиту з курсу «Історія української літератури першої половини XIX століття».....	42
Література.....	46

ВСТУП

При вивченні курсу історії української літератури першої половини ХІХ століття студент-філолог повинен враховувати особливості цього літературного періоду, знати суспільно-історичний, культурний контекст тогочасного письменства.

У літературі першої половини ХІХ століття виділяють **два періоди**:

- 1) 10 – 30-ті рр. ХІХ ст.;
- 2) 40 – 60-ті рр. ХІХ ст.

Літературний процес 10 – 30-х років розвивався під могутнім впливом ідей національно-культурного відродження, ідеології Просвітництва та романтизму. Центральним фактором розвитку літератури 40 – 60-х рр. стала діяльність основоположника нової української літератури та літературної мови Т. Шевченка.

Уже наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ століття в українській літературі формуються основні літературні стилі і напрями, розробляється нова родо-жанрова система, зароджується літературно-естетична та літературно-критична думка. У першій половині ХІХ ст. в національне письменство приходять яскраві, самобутні постаті – І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, Л. Боровиковський, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко та ін. Літературний процес цієї доби розвивається під впливом національно-культурного відродження, що охопило як західно-, так і східноукраїнські землі.

Розкриваючи особливості розвитку української літератури першої половини ХІХ століття, слід наголосити на специфіці формування стильових напрямів у тогочасному письменстві. У творчості українських письменників поєднуються ознаки стильових систем давньої української літератури (зокрема, бароко) з рисами нових стилів – сентименталізму, романтизму.

Перехідне місце у стильовій системі української літератури першої половини ХІХ століття займає **сентименталізм**. Його ознаки можна простежити в повістях Г.Квітки-Основ'яненка («Маруся», «Сердешна Оксана», «Щира любов» та ін.), у драматургії цього періоду («Наталка Полтавка» І. Котляревського), у художньому доробку поетів-романтиків (Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Петренка, О. Шпигоцького тощо). Тут доречно погодитися із думкою І. Лімборського, що *«динамічна та лабільна художня структура українського сентименталізму спричинилася до того, що він легко вступав у плідні контакти з іншими літературними*

явищами епохи – просвітницьким реалізмом, класицизмом, преромантизмом і романтизмом»¹.

Домінантним напрямом літератури першої половини XIX ст. був **романтизм**. Він формується у 20 – 30-х рр., а його розквіт припадає на 30 – 50-ті роки. Хронологічні межі романтизму в українському письменстві – **20 – 60-ті роки XIX ст.** Український романтизм типологічно споріднений з художніми явищами світового романтизму і з'являється на хвилі національно-визвольних рухів. Романтична естетика внесла в письменство суб'єктивний підхід до аналізу предмета відображення. Романтики зосередили увагу на розкритті внутрішнього життя людини, що призвело до перевороту в пізнанні психології особистості. Основоположницею для розвитку українського романтизму була **харківська школа романтиків** (І. Срезневський, А. Боровиковський, О. Шпигоцький, А. Метлинський, М. Костомаров, О. Корсун, М. Петренко, С. Писаревський та ін.). Одночасно з харківським осередком у Галичині виступила **«Руська трійця»** (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький) з програмовою „Русалкою Дністровою”. Послідовниками „Руської трійці” у її романтичних шуканнях та змаганнях за народність української мови і літератури згодом стали М. Устиянович, А. Могильницький у Галичині та О. Духнович на Закарпатті. Наступний етап розвитку романтизму пов'язаний із діяльністю **київського осередку** (Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров та ін.).

Усі стильові пошуки доби романтизму трансформував у своїй геніальній творчості **Тарас Шевченко**. Шевченко завершив процес становлення нової української літератури і започаткував традиції, підхоплені наступними поколіннями українських митців.

Нова література є **явищем свідомо національним**, яке в усьому комплексі тематики, проблематики, ідейного змісту, морально-етичних поглядів, естетичного відношення до дійсності, в народній мові виражає самобутні риси української ментальності.

Вивчення історії української літератури першої половини XIX ст. передбачає вироблення у студентів науково правильного розуміння історико-літературного процесу на всіх українських землях.

¹ Лімборський І. Сентименталізм // Історія української літератури XIX ст.: у 2 кн. / за ред. акад. М. Жулинського. К., 2005. Кн. 1. С.228.

Мета дисципліни:

- поглибити знання студентів 2 курсу з історії української літератури першої половини XIX ст.;
- окреслити основні тенденції розвитку нової української літератури, розглянувши літературний процес тієї доби у контексті світового, зокрема європейського письменства;
- дати студентам цілісне уявлення про основні тогочасні літературні течії і стилі («просвітницький реалізм», «преромантизм», «сентименталізм», «романтизм» тощо);
- навчити студентів цілісно, системно аналізувати художній доробок митців першої половини XIX століття;
- дати нове прочитання творів письменників першої половини XIX ст., зосередити увагу на сучасному трактуванні художньої спадщини ключових авторів тогочасного літературного процесу;
- зорієнтувати студентів у типологічно близьких для української та англійської літератури художніх явищах першої половини XIX ст., виявити закономірності і відмінності в розвитку українського та англійського романтизму;
- навчити студентів оперувати базовими літературознавчими поняттями під час аналізу художніх текстів, розуміти літературний текст як художнє явище.

Завдання дисципліни:

1. Сформувати спеціальні знання, що дають уявлення про головні тенденції розвитку української літератури першої половини XIX століття.
2. З'ясувати закономірності та обставини становлення нової української літератури.
3. Дати трактування творчості провідних письменників першої половини XIX ст. у світлі сучасної наукової методології.
4. Окреслити типологічно подібні явища в українській та англійській літературі вказаного періоду.
5. Прищепити навички аналізу художніх творів, що вивчаються в руслі дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1. основні тенденції розвитку української літератури першої половини ХІХ ст.;
2. умови становлення нової української літератури;
3. особливості формування родо-жанрової системи нової української літератури;
4. специфіку розвитку провідних стилів першої половини ХІХ ст.;
5. риси творчої манери ключових письменників періоду.

вміти:

1. аналізувати творчість письменників, що вивчаються в руслі програми дисципліни;
2. виявляти тенденції розвитку нової української літератури;
3. розрізняти особливості стилів даного періоду, а також його родо-жанрової системи;
4. працювати з науково-критичними джерелами, присвяченими дослідженню літератури першої половини ХІХ ст.
5. оцінити здобутки українських письменників вказаного періоду з позицій сучасного літературознавства.

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ № 1

Становлення і розвиток нової української літератури

Змістовий модуль 1: Творчість І. Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка

Тема 1. *Вступ. Головні тенденції розвитку нової української літератури.*

Суспільно-політичні умови, освітньо-наукове життя, розвиток мистецтва, журналістики, літературно-естетичної та літературно-критичної думки. Філософські та ідейно-естетичні основи художніх напрямів, течій і стилів цього періоду (просвітницький реалізм, сентименталізм, преромантизм, романтизм). Традиції бурлеску у новій українській літературі.

Тема 2. *Творчість І.П.Котляревського у контексті становлення нової української літератури.*

І.Котляревський – перший класик нової української літератури, зачинатель нової української драматургії. «Енеїда» – перший твір нового письменства. Історія написання та видання поеми. Західно-європейські і російська травестії поеми Вергілія (Лаллі, Блюмауер, Скаррон, Осипов та ін.). Зв'язок «Енеїди» І.Котляревського з українською бурлескною традицією XVIII ст. Народний побут у поемі і сатира на соціальні відносини того часу. Морально-етичні та соціальні проблеми у творі. Художня майстерність І.Котляревського. Прийоми комізму (знижені образи, пародіювання, гіперболізація, різні лексичні шари). Значення мови і віршування «Енеїди» для подальшого розвитку української літератури. «Енеїда» в науковій рецепції. Дискусії про творчий метод поеми. Вал. Шевчук про риси бароко в «Енеїді». Питання про «двотекстовість» поеми (О.Дашкевич, П.Житецький, Б.Лепкий, С.Гординський, М.Яценко, Є.Нахлік).

Природа сміху в «Енеїді». Творче й епігонське наслідування бурлескно-травестійної манери І. Котляревського. Поняття «котляревщини».

Ідейно-стильові особливості, художня форма драм «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник». Жанр «Наталки Полтавки» («малороссийская опера»), тематика, конфлікт, фольклорна основа, народність. Образна система твору, типізація та індивідуалізація образів-персонажів. Роль і функції народної пісні, особливості художньої мови твору. «Наталка Полтавка» в оцінці тогочасної і сучасної критики. Водевіль І.Котляревського «Москаль-чарівник» (1819). Жанрові особливості (легкий побутовий сюжет, насиченість піснями, танцями, комічні ситуації, щаслива дидактична розв'язка). Зв'язок твору з фольклором. Жартівливе і серйозне у водевілі, художні засоби їх відображення. Успіх «Москаля-чарівника» на сцені.

Тема 3. Становлення нової української прози і творчість Г.Ф.Квітки-Основ'яненка.

Основні жанри нової української прози. Роль Г. Квітки-Основ'яненка в організації перших українських часописів («Украинский вестник», «Украинский Демокрит», «Украинский журнал») та альманахів. Синкретизм стилів у прозі Г. Квітки-Основ'яненка (поділ прозового доробку митця на бурлескно-реалістичні та сентиментально-реалістичні твори). Сучасна інтерпретація стильової манери автора (праці Я.Вільної). Традиції і новаторство у драматургії письменника («Сватання на Гончарівці»). Роль Г. Квітки-Основ'яненка у становленні і розвитку нової української літератури.

Змістовий модуль 2: Український романтизм: генезис, національні особливості, ідейно-художня специфіка

Тема 1. Український романтизм як естетичний феномен.

Риси романтизму як художньої системи. Національні особливості українського романтизму. Українська романтична поезія дошевченківського періоду. Естетичні принципи романтизму. Романтизм в українській поезії першої половини XIX ст., його основні риси. Нові естетичні принципи романтизму, засновані на засадах патріотизму, народності. Німецька ідеалістична філософія і український романтизм. Англійський романтизм. Розширення поетами-романтиками стильових, тематичних і жанрових меж національної літератури, єднання її з фольклором. Переклади і переспіви українських поетів-романтиків з інших літератур.

Чотири основні тематично-стильові групи творів чи течії в українському романтизмі: фольклорно-побутова, фольклорно-історична, громадянська й психологічно-особистісна. «Харківська школа романтиків», гурток І.Срезневського, його роль у розвитку українського романтизму.

Мотивна структура творів українського романтизму, їх поетика.

Тема 2. Художній світ лірики поетів-романтиків Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка.

Літературна діяльність **Левко Боровиковського** як першого поета-романтика кінця 20-х – початку 30-х рр. Фольклористична діяльність поета. Тематика балад, використання народно-пісенних мотивів та художньо-зображальних засобів у творах Л. Боровиковського. Активне використання українських фольклорно-етнографічних джерел і художніх засобів для створення самобутнього національного твору.

Амвросій Метлинський – діяч харківської групи письменників-романтиків 30 – 40-х рр. XIX ст. Науково-педагогічна діяльність А. Метлинського. Збірка поезій «Думки і пісні та ще дещо». Мотиви поезії: туга за минулим, меланхолійні мрії про повернення старовини, відсутність життєвих перспектив. Використання романтичної колористики та символіки. Зв'язок з «готичним» стилем. Соціальні та громадянські мотиви («Старець», «Рідна мова»).

Микола Костомаров. Життєвий шлях. Участь у Кирило-Мефодіївському товаристві. «Книга буття українського народу» – перший маніфест української інтелігенції, декларація соціальних і національних прав слов'янських народів. Ідея всеслов'янської єдності. Ідея месіанізму України. М.Костомаров – історик, етнограф і фольклорист. «Об историческом значении русской народной поэзии» (1843), «Слов'янська міфологія» (1846).

Поетичні збірки М. Костомарова (Ієремії Галки): «Українські балади» (1839) та «Вітка» (1840). Риси романтизму в цих збірках. Фольклорні теми (балада «Брат з сестрою»), мотиви із давніх літописів («Співець Митуса»), звернення до громадянської лірики («На добраніч», «Пан Шульпіка»), заклик до єднання народів («Діти слави, діти слави!»). Риси індивідуального стилю поета (збагачення поезії новими мотивами, деякі спроби нових розмірів, ритмів). Драматичні твори («Сава Чалий», «Переяславська ніч») – перша спроба в новій українській драматургії змалювати історичні події. Історичні драми російською мовою («Кремуцій Корд»). Роль цих творів у розвитку драматургії на історичну тематику, зокрема появи історично-романтичної трагедії Т.Шевченка «Никита Гайдай» (1841) та історико-побутової драми «Назар Стодоля» (1843).

Віктор Забіла – поет-романтик. Вірші В.Забіли «Не щєбечи, соловейку...», «Гуде вітер вельми в полі», покладені М.Глінкою на музику (1838). Дружба В.Забіли з Т.Шевченком. Роль альманаху «Ластівка», газети «Черниговские губернские ведомости», журналу «Киевская старина», «Зоря» в популяризації його поетичної творчості. Інтимна лірика В.Забіли («Кохання», «До невірної», «Повіяли вітри буйні», «Голуб» та ін.). Вияв соціальних мотивів у поезіях «Сирота», «Будяк», «Зовсім світ перевернувся», «Маруся». Щирість вислову, використання народної ритмічної форми та фольклорно-поетичних образів – риси індивідуального стилю лірика В.Забіли. Поетична спадщина В.Забіли в оцінці І.Франка.

Михайло Петренко – талановитий поет-романтик 30-х рр. ХІХ ст. Утвердження ним жанру українського романсу. Провідні мотиви поезії – туга за рідним краєм, сирітство, прагнення відмовитися від земної «буденщини» і пізнати красу всесвіту. Цикл поезій «Небо» («Дивлюся на небо», «По небу блакитнім очима блукаю», «Схилившись на руку»). Романтична лірика М.Петренка в стилі М.Лермонтова, В.Козлова (поезії «Чого ти, козаче...», «Весна», «Як в сумерки вечірній дзвін», цикл поезій «Слов'янськ»). Роль і місце лірики М. Петренка в тогочасному літературному процесі.

Тема 3. *Нова література у Західній Україні.*

Громадсько-культурне угруповання «Руська трійця» і діяльність його членів – М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького. Альманах «Русалка Дністровая»: історична концепція, композиція, зміст, значення. Життєвий шлях і творча доля Олександра Духновича – закарпатського будителя.

МОДУЛЬ № 2

Розвиток нової української літератури 40 – 60-х рр. XIX ст.

Змістовий модуль 1. Творчість Т.Шевченка.

Тема 1. *Життєвий шлях і творча доля Т.Шевченка. Творчість Т.Шевченка у критиці та літературознавстві. Здобутки новітнього шевченковзнавства*

Значення Т.Шевченка для української і світової літератури. Оцінка творчості тогочасною критикою, журналістикою. Переклади творів Т.Шевченка на мови народів світу. Відгуки зарубіжних критиків і письменників про творчість Т.Шевченка. Т.Шевченко і наша сучасність. Головні вектори в науковій рецепції художньої спадщини митця.

Тема 2. *Ранній період творчості Т.Шевченка (1837 – 1843)*

«Кобзар» Т.Шевченка 1840 р., його оцінка критиками. Основні мотиви ранньої поезії. Тема ролі поета в житті народу („Думи мої, думи мої...”, “Перебендя”, “На вічну пам'ять Котляревському”, „До Основ'яненка”), туга за батьківщиною, образи героїчного минулого України. Балади фольклорного походження (“Причинна”, “Тополя”, “Утоплена”). Соціально-побутова поема «Катерина»: традиційні трактування та новітні інтерпретації тексту. І.Франко про образ Катерини у поемі. Акцент на морально-етичній проблематиці твору у статті І.Світличного «Духовна драма Шевченка». Історичні поеми Т.Шевченка. «Гайдамаки» (1841). Джерела поеми (народні легенди та перекази, історичні матеріали, польська література про гайдамацький рух – С.Гоцинський). Епілог – заклик до загальнослов'янського єднання. Жанрові особливості поеми. Мовностилістичне багатство поеми. Драматургія Т.Шевченка. Романтична трагедія «Никита Гайдай» та соціально-побутова драма “Назар Стодоля”. Традиції і новаторство Т.Шевченка у цьому жанрі.

Тема 3. *Головні особливості другого періоду творчості Т.Шевченка (1843 – 1847).*

Подорожі Т.Шевченка в Україну, знайомство з літературним середовищем, учасниками Кирило-Мефодіївського товариства, позиція Т.Шевченка щодо товариства. Лірика 1843–1847 рр., громадянські мотиви, образ «сім'ї вольної, нової». Культура поетичного вірша, жанрове багатство. Поезія «Три літа». Сатира Т.Шевченка цього часу. Твори “Великий льох”, “Холодний Яр”, “Розрита могила”, “Стоїть в селі Суботові...” Викриття імперської колоніальної політики щодо України. Побутові поеми Т.Шевченка (“Наймичка”). Образ матері в поезії Т.Шевченка. І.Франко про „Наймичку”.

Тематичне багатство сатиричних поем другого періоду творчості письменника. Всеслов'янський контекст, інакомовність у поемі «Єретик». Причини звернення письменника до історії іншого народу. Засудження самодержавного ладу у поемі «Сон». Роль умовності й фантастики у творі. Літературні аналогії «Сну». Викриття українського ліберального панства та заповіт нащадкам у посланні «І мертвим, і живим...». Викриття колоніальної політики царату в поемі «Кавказ». Стиль політичної сатири

Т.Шевченка (ораторські інтонації, публіцистична структура, політична лексика тощо).

Тема 4. *Поезія Т.Шевченка періоду заслання (1847 – 1857) та останніх років життя (1857 – 1861).*

Цикл поезій «В казематі» (особистісні, громадянські, патріотичні мотиви в поезіях). Автологічна лірика у циклі („Садок вишневий коло хати”). Різноманітність змісту і форм лірики. Стилзація народних пісень. Глибина філософських узагальнень у медитативній ліриці цього періоду. Засудження тиранії і абсолютизму в поєми “Царі” (“Старенька сестро Аполлона...”). Викриття панського свавілля у поемах “Княжна” і “Марина”. Образ стихійного бунтівника у поємі “Варнак”. Історичні поєми „Чернець” та „Іржавець”. Автобіографічні мотиви у ліриці цього періоду. Казахські мотиви. Художні пошуки Т.Шевченка у царині прози. Російські повісті митця в оцінці критики. Автобіографізм повістей, особливості художньої форми, мови і стилю. «Журнал» (щоденник) Т.Шевченка як зразок мемуарно-публіцистичної прози.

Триптих «Доля», «Муза», «Слава» – кредо поета-громадянина. Інакомовність у поємі «Неофіти». Політична сатира поєми «Юродивий». Використання біблійних тем і образів в останній період творчості. Поєма «Марія»: особливості трансформації євангельського сюжету. Поезія «Молитва». Ідеї “єдиномислія” і “братолюбія”. Мрії Т.Шевченка про майбутнє («Ісаія. Глава 35»). Інтимні поезії цього періоду (цикл «Ликері»). Художні особливості творів останнього періоду. Видання «Кобзаря» 1860 р.

Змістовий модуль 2: Творчість П.Куліша

Тема 1. *Життєвий і творчий шлях, філософський світогляд, суспільно-політичні погляди П.Куліша.*

Різнобічність таланту П.Куліша (прозаїк, поет, драматург, літературний критик, публіцист, історик літератури, перекладач, фольклорист, редактор, видавець).. Світоглядні засади творчості. Постійні пошуки „нових ідеалів, нових богів і нової віри” (І.Франко). П.Куліш і „Кирило-Мефодіївське братство”. П.Куліш – перший український професійний літературний критик. Неординарність художнього світу П.Куліша, значення його творчості в розширенні ідейно-тематичних і жанрових обріїв нової української літератури. Художній світ поетичних збірок П. Куліша «Досвітки. Думи і поєми», «Хуторна поезія», «Дзвін». Ліро-епічні поєми: джерела написання, європейський контекст, засоби характеротворення. Проблематика і художня своєрідність драматичних творів П.Куліша. Проблема національної та соціальної долі українського народу, його мови і культури у творчості П.Куліша, особливості їх втілення.

Тема 2. *Історичний роман «Чорна рада» П.Куліша: джерела написання, жанрово-стильова своєрідність, проблематика, поетика.*

Жанр історичного роману у доробку письменника. Джерела написання, історія видання „Чорної ради” (1845-1846, 1857). Сюжетно-композиційні особливості твору. Образна система роману «Чорна рада». Стильові ознаки, художня мова роману. Т.Шевченко, І.Франко, М. Зеров про «Чорну раду». Ознаки «вальтерскоттівського» типу роману у творі. Сучасні оцінки твору, його актуальність.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	ТЕМА
Тема № 1.	«Енеїда» І.Котляревського в контексті становлення нової української літератури
Тема № 2.	Г. Квітка-Основ'яненко – фундатор нової української прози
Тема № 3.	Розвиток жанру байки в новій українській літературі
Тема № 4.	Українська поезія доби романтизму: філософсько-естетичні засади, типологія, мотиви, поетика
Тема № 5.	Нова українська драма (твори Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Костомарова, Тараса Шевченка) і європейський контекст розвитку драматургії першої половини ХІХ століття
Тема № 6.	«Руська трійця» і становлення нової української літератури на західноукраїнських землях.
Тема № 7.	Ранній період творчості Тараса Шевченка (1837 – 1843)
Тема № 8.	Творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ» (1843 – 1847)
Тема № 9.	Поезія Т.Шевченка періоду заслання (1847 – 1857)
Тема № 10.	Останній період творчості Т.Шевченка (1857 – 1861)
Тема № 11.	Художні пошуки Т.Шевченка-прозаїка
Тема № 12.	Біблія в художньому світі Т. Шевченка
Тема № 13.	«Чорна рада» П. Куліша – перший історичний роман в українській літературі

МОДУЛЬ № 1

Тема № 1

„Енеїда” І.Котляревського у контексті становлення нової української літератури

План

1. „Енеїда” – перший твір нової української літератури. Джерела написання.
2. Тема, ідея, жанрові особливості поеми.
3. Система образів-персонажів «Енеїди». Засоби характеротворення в поемі.
4. Природа сміху в «Енеїді» (традиції народної сміхової культури, дискусії стосовно природи сміху).
5. Літературознавці про творчий метод «Енеїди». Традиції бароко в поемі (за статтю Вал. Шевчука). Нові інтерпретації поеми (праці Т. Гундорової, Н. Зборовської, В. Неборака, М. Ткачука та ін.)
6. Підсумки. Значення «Енеїди» в історії розвитку нової української літератури.

Література

1. Борзенко О. Сентиментальна «провінція»: Нова українська література на етапі становлення. Х., 2006. С. 66–145. Розділ II. Письменник «на перехресті»: (Іван Котляревський і особливості нового етапу літературного життя).
2. Гундорова Т. «Котляревщина»: колоніальний кітч // Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. К., 2008. С. 92–122.
3. Житецький П. Етнографічний і поетичний реалізм в „Енеїді” Котляревського // Матеріали до вивчення історії української літератури: у 5 т. К., 1961. Т. 2.
4. Жулинський М. Міфологема „нового Риму”: Петрарка і Котляревський // Київ. 2002. № 9.
5. Коптілов В. І.П.Котляревський – реформатор українського віршування (рима і ритміка „Енеїди”) // Мовознавство. 1998. № 6.
6. Лімборський І. Творчість Івана Котляревського: Авторська індивідуальність, європейські паралелі, порівняльна поетика. Черкаси, 2010.
7. Махінова А. Деконструкція імперського міфу („Енеїда” Вергілія та „Енеїда” І.Котляревського) // Слово і час. 2001. № 10.
8. Нахлік Є. Соціальний вимір пекла в „Енеїді” І.Котляревського: джерела та образна семантика // Слово і час. 2011. № 9.
9. Неборак В. Перечитана «Енеїда»: Спроба сенсового прочитання «Енеїди» І.Котляревського на тлі зіставлення її з «Енеїдою» Вергілія. Львів, 2001.
10. Павлишин М. Риторика і політика в «Енеїді» Котляревського // Сучасність. 1994. № 4. С. 159–168.

11. Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється // Сверстюк Є. На святі надій. К., 1999. С.253-282.
12. Сивокінь Г. І. Котляревський на тлі сучасної йому європейської думки // Дивослово. 2003. № 12.
13. Ставицький Ф. Коментар до „Енеїди” Івана Котляревського та його історія // Котляревський І. Енеїда. К., 1989.
14. Ткачук М. Естетична концепція людини в „Енеїді” Івана Котляревського. К., 1995.
15. Ткачук М. Творчість Івана Котляревського: антропологічний та естетичний дискурси. Суми, 2009. 215 с.
16. Шевчук В. „Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко // Дивослово. 1998. № 2, 3.
17. Яценко М. Т. Іван Котляревський (1769–1838) // Історія української літератури ХІХ століття: у 3 кн. К., 1995. Кн. 1: Перші десятиріччя ХІХ ст. С. 68–90.
18. Яценко М. На рубежі літературних епох: „Енеїда” Котляревського і художній прогрес в українській літературі. К., 1977.
19. Яценко Т. Філософсько-освітній концепт В. Шевчука щодо вивчення в школі «Енеїди» І. Котляревського в системі літератури українського бароко // Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. 2010. № 20. С. 65—72.

Тексти для прочитання:

❖ *«Енеїда» І. Котляревського.*

Тема № 2

**Г. Квітка-Основ'яненко – фундатор
нової української прози**

План

1. Г.Квітка-Основ'яненко – зачинатель нової української прози. Причини звернення автора до творення прози українською мовою.
2. Загальна характеристика бурлескно-реалістичних творів письменника (проблематика і поетика).
3. Ідейно-художні особливості оповідання «Салдацький патрет».
4. Повість «Конотопська відьма»: сатирична спрямованість, особливості характеротворення.
5. Сентименталізм як ознака стилю повістей «Маруся» і «Сердешна Оксана».
6. Художній вияв «філософії серця» в повісті «Щира любов».
7. Значення прозової спадщини Г.Квітки-Основ'яненка в історії розвитку нової української літератури.

Література

1. Білецький О. Українська проза першої половини ХІХ ст. (від Г.Квітки до прози „Основи”) // Білецький О. Зібр. праць: у 5 т. К., 1965. Т.2.
2. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Г.Квітки-Основ'яненка // Слово і час. 2005. № 6.

3. Вільна Я. Історико-літературний феномен критичної інтерпретації творчості Г.Квітки-Основ'яненка: монографія. К., 2005.
4. Гончар О. „Конотопська відьма”: сучасне прочитання // Слово і час. 2008. № 5. С.34-40.
5. Горболіс Л. Народньо-національні характери у творах Г.Квітки-Основ'яненка // Березіль. 1994. № 9-10.
6. Дорошкевич О. К. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко // Реалізм і народність української літератури ХІХ ст. К. : Наукова думка, 1986. С. 11–26.
7. Задорожна Л. Філософський концепт „Салдацького патрета” Г.Квітки-Основ'яненка // Українська мова та література. 1998. № 18.
8. Зеров М. Григорій Квітка-Основ'яненко // Зеров М. Твори: у 2 т. К., 1990. Т.2.
9. Зубков С. Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість. К., 1978.
10. Кириченко Ю. С. Автор, оповідач, читач у структурі художньої прози Г. Квітки-Основ'яненка [Текст] автореферат дис канд.філол.наук: 10.01.01 Харк.нац.ун-т ім. В.Н. Каразіна. Х.: Б.в., 2012. 20 с.
11. Ковалець Л. Про Квітчину „Сердешну Оксану” і не лише про неї // Дивослово. 1998. № 5.
12. Лімборський І. Сентименталізм в українській літературі. К., 1996.
13. Лімборський І. До глибин людської душі (Становлення художнього психологізму в українській літературі) // Слово і час. 1997. № 9.
14. Лімборський І. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка: Генеза художньої свідомості, європейський контекст, поетика. Черкаси: Брама Україна, 2007. 107 с.
15. Нахлік Є. Преромантична художня проза. Риси романтизму в прозі Г. Квітки-Основ'яненка // Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х рр. 19 ст. К.: Наукова думка, 1988. С. 27–67.
16. Пономаренко О. Християнський аспект твору Г.Квітки-Основ'яненка „Маруся” // Дивослово. 2007. № 8.
17. Трофименко В. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ'яненка в контексті європейського просвітництва // Слово і час. 1997. № 9. С.36-40.
18. Трофименко В. Творчість Г.Ф. Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000.
19. Турчин М. Філософська повість на Україні (Нетрадиційний погляд на повість «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка) // Українська мова і література в школі. 1993. № 11. С.46-50.
20. Ушкалов Л. Григорій Квітка-Основ'яненко. Х.: Фоліо, 2012. 120 с.
21. Ятищук О. Побут та звичаї українського народу в творчості Г.Ф. Квітки-Основ'яненка: автореферат дис. канд. іст. наук: 07.00.05. Львів., 2009. 18 с.

Тексти для прочитання:

❖ **Г. Квітка-Основ'яненко:** „Маруся”, „Сердешна Оксана”, „Щира любов”, „Салдацький патрет”, „Конотопська відьма”.

Тема № 3
Розвиток жанру байки в українській літературі
першої половини XIX ст.

План

1. Жанр байки у світовій літературній традиції.
2. Особливості жанру байки в українській літературі. Жанрові різновиди байки.
3. Тематичне багатство і художня своєрідність байок П. Гулака-Артемівського.
4. Новаторство байкарської спадщини Є. Гребінки.
5. Байкарський доробок Л. Боровиковського.
6. Підсумки.

Література

1. Аврахов Т. Класик нової української літератури (До 200-річчя з дня народження П.П.Гулака-Артемівського) // Українська мова і література в школі. 1990. № 1.
2. Бовсунівська Т. Українська бурлескно-травестійна література першої половини XIX ст. (в аспекті функціонування комічного). К., 2006. С.95-103, 136-150.
3. Деркач Б. П.П.Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Поезії. К., 1989.
4. Деркач Б. А.Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі. К., 1977.
5. Деркач Б., Косяченко В. Жанр байки в українській літературі // Українська байка. К., 1983. С.3-27.
6. Дмитренко Т. Функції комічного в українській байці початку XIX ст. // Радянське літературознавство. 1987. № 12.
7. Задорожна Л. Євген Гребінка: Літературна постать. К., 2000.
8. Зеров М. Аполог в українській літературі XIX – XX вв. // Зеров М. Українське письменство. К., 2003. С.918-946.
9. Зеров М. Нове українське письменство // Зеров М. Українське письменство. К., 2003. С.54-67, 80-91.
10. Зубков С. Байкар і поет Є.Гребінка // Гребінка Є. Байки. Поезії. К., 1990.
11. Крижанівський С., Ротач П. Визначний представник українського романтизму // Боровиковський Л. Повне зібрання творів. К., 1967. С.5-17, 33-40.
12. Куценко Л. Байка П.Гулака-Артемівського „Пан та Собака” (Національне в соціальному змісті) // Дивослово. 2003. № 8.
13. Нахлік Є. «З'єдналась правда із брехнею... під іменем приказки...» // Слово і час. 1994. №8. С.15-19.
14. Хропко П. Біля джерел української реалістичної поезії (10 – 40-ві роки XIX ст.). К., 1972.
15. Українська байка. К., 1983.

Тексти для прочитання:

- ❖ **П. Гулак-Артемівський:** „Пан та Собака”, будь-яка байка на вибір („Солопій та Хівря, або горох при дорозі”, „Тюхтій та Чванько”, „Цікавий і Мовчун”, „Лікар і Здоров'я”).
- ❖ **Є. Гребінка:** байки „Ведмежий суд”, „Будяк да Коноплиночка”, „Ячмінь”, „Мірошник”.
- ❖ **Л. Боровиковський:** байки „Суд”, „Багатий, бідний”, „Моя байка”, „Жіночий язичок”, „Свій дім – своя воля”.

Тема № 4

Українська поезія доби романтизму: філософсько-естетичні засади, типологія, мотиви, поетика.

План

1. Романтизм як явище світового літературного процесу.
2. Англійський романтизм: естетика, персоналії.
3. Національні особливості українського романтизму, його жанрове багатство, тематично-стильові течії.
4. Харківська школа романтиків.
5. Художній світ лірики Л. Боровиковського, А. Метлинського та М. Костомарова.
6. Поезія В. Забіли та М. Петренка: головні мотиви й особливості поетики.
7. Підсумки.

Література

1. Айзеншток І. Українські поети-романтики // Українські поети-романтики 20–40-х років XIX ст. К., 1986.
2. Арендаренко І. По дорозі й назустріч. Англійська та українська романтичні поезії: порівняльна типологія і поетика. К., 2004.
3. Бовсунівська Т. Двійництво в українському романтизмі // Всесвіт. 1997. № 5-6. С.170-177.
4. Бовсунівська Т. Категорія серця в теорії українського романтизму // Сучасність. 1995. № 10. С.90-98.
5. Бовсунівська Т. Тема мовчазного пророка в українському романтизмі // Дивослово. 1997. № 3. С.3-8.
6. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. К., 1998.
7. Віктор Забіла — поет-романтик: До 200-ліття від дня народження. Ніжин, 2009.
8. Генік-Березовська З. Історичний елемент в українській романтичній літературі // Генік-Березовська З. Грані культури. Бароко, романтизм, модернізм. К., 2000. С.96-112.
9. Гончар О. Зачарований небом. Романтичний світ М.Петренка – поета XIX ст. // Слово і час. 1997. № 11-12.
10. Дах М. Поетика балади // Слово і час. 1998. №12. С.45-48.
11. Зеров М. Три пори українського романтизму // Зеров М. Твори: У 2 т. К., 1990. Т.2.

12. Єременко О. Українська балада XIX століття (історія жанру). Суми, 2004.
13. Камінчук О. Поетика української романтичної лірики: Проблеми просторової організації поетичного тексту. К., 1998.
14. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму: проблема національного й інтернаціонального. Л. : Вища школа, 1983. 223 с.
15. Крижанівський С. Амвросій Могила та Ієремія Галка // Могила Амвросій. Галка Ієремія. Поезії. К., 1970.
16. Крижанівський С. Віктор Забіла, поет і літературний герой // Київська старовина. 1993. № 6.
17. Крижанівський С. Михайло Петренко: вчора, сьогодні, завтра // Слово і час. 1993. № 11.
18. Новик О. Традиція використання барокового мотиву гріха й покари у творчості українських поетів-романтиків // Слово і час. 2008. № 2.
19. Пільгук І. Початки романтизму в українській літературі і творчість М.Костомарова // Пільгук І. У пошуках художньої правди. К., 1969.
20. Пінчук Ю. Микола Іванович Костомаров. К., 1992.
21. Свириденко О. Романтична парадигма творчої діяльності Амвросія Метлинського: дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Свириденко Оксана Михайлівна. ПереяславХмельницький, 2002. 192 с.
22. Франко І. Дещо про „Марусю” Л.Боровиковського та її основу // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1982. Т. 37.
23. Франко І. Поезії Віктора Забіли // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1982. Т. 37.
24. Шерех Ю. Інший романтик, інший романтизм // Шерех Ю. Третя сторожа. К., 1993. С.32-47.
25. Яценко М. Українська романтична поезія 20-60-х рр. XIX ст. // Українські поети-романтики. Поетичні твори. К.: Наукова думка, 1987.
26. Яценко М. Романтизм як художній напрям в українській літературі // Укр. мова і літ. в школі. 1988. № 10. С. 28–36.
27. Українські поети-романтики. Поетичні твори. К., 1987.
28. Яблонська Л. Романтизм як спосіб осмислення держави та нації у політико-правових концепціях мислителів Німеччини XVIII–XIX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.01 / Л.В.Яблонська. Львів, 2002. 20 с.

Тексти для прочитання:

- ❖ **Є. Гребінка:** „Човен”, „Чорние очи”.
- ❖ **Л. Боровиковський:** „Маруся”, „Бандурист”.
- ❖ **В. Забіла:** „Гуде вітер вельми в полі”, „Повз двір, де мила живе”, „Човник”, „Соловей”.
- ❖ **М.Петренко:** „Думи мої”, „Небо” („Дивлюсь я на небо...”).
- ❖ **А.Метлинський:** „Смерть бандуриста”, „Рідна мова”, „Що діється на небесах...”.
- ❖ **М.Костомаров:** „Спить Вкраїна та руїни”, „Соловейко”, балади „Явір, тополя і береза”, „Наталя”.

Тема № 5

Нова українська драма

План

1. Новаторство драматургії **І. Котляревського**:
 - а) жанрові особливості і характер конфлікту в п'єсах „Наталка Полтавка”;
 - б) стильовий синкретизм „Наталки Полтавки” (рисни класицизму, сентименталізму, просвітницького реалізму; дискусії про творчий метод твору);
 - в) образи-персонажі в п'єсі та засоби їх характеротворення.
2. **Г. Квітка-Основ'яненко**-драматург. Жанрові особливості, тема, ідея комедії „Сватання на Гончарівці”, образна система твору.
3. Драматичні твори **М. Костомарова** – перші зразки історико-романтичної драматургії у новій українській літературі. Ідейно-художні особливості драм «Переяславська ніч» та «Кремуцій Корд».
4. Драма “Назар Стодоля” **Т. Шевченка** в контексті розвитку української драматургії ХІХ століття.
5. Підсумки.

Література

1. Гончар О. Природа художнього конфлікту в комедії Г.Квітки-Основ'яненка „Сватання на Гончарівці” // Дивослово. 2003. № 11.
2. Зеров М. Драматичні твори Котляревського // Зеров М. Твори: у 2 т. К., 1990. Т.2 або у виданні: Зеров М. Українське письменство. К., 2003.
3. Івашків В. Українська романтична драма 30–80-х років ХІХ ст. К., 1990.
4. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (Художня і науково-публіцистична творчість М. Костомарова): Монографія. К., 2004.
5. Луцький Ю. Драматургія Г.Ф. Квітки-Основ'яненка і театр. К., 1978.
6. Мороз З. Від шкільної драми до комедії: Дослідження. К., 2004.
7. Мороз Л. Драматургія // Історія української літератури ХІХ століття: У 2 кн. / за ред. М.Жулинського. К., 2005. Кн.1. С. 595-616.
8. Назар М. Пісня в драмі-опері І.Котляревського «Наталка Полтавка» // Дивослово. 1996. № 9. С.46-48.
9. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського. Львів, 1994.
10. Сарапин В. «...По-нашому і про нас писати...»: «Наталка Полтавка» Івана Котляревського як національна художня опозиція до водевілю «Казак-стихотворец» Олександра Шаховського // Рідний край: Альманах Полтавського державного педагогічного університету. Полтава, 2009. № 2 (21). С. 124–133.
11. Сарапин В. «Вне Полтавы не могу...»: Топос міста у творчості Івана Котляревського // Актуальні проблеми слов'янської філології.

Серія: Лінгвістика і літературознавство. Бердянськ, 2010. Вип. XXIII. Част. 1. С. 14–25.

12. Смілянська В. Літературна творчість Миколи Костомарова // Костомаров М. Твори: У 2 т. К., 1990. Т.1.
13. Сулима М. „Наталка Полтавка” й українська драматургія XVII – XVIII ст. // Київська старовина. 1998. № 5.
14. Хропко П. Українська драматургія першої половини XIX ст. К., 1972.
15. Шевченко Т. Повне зібрання творів: У 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Т.Шевченка, примітки до творів на сайті: <http://izbornyk.org.ua>
16. Яценко М. Минуле проростає в сучасність (Драматургія Миколи Костомарова) // Слово і час. 1992. № 5.
17. Яценко М. Микола Костомаров // Історія української літературної критики. Дожовтневий період. К., 1988.

Тексти для прочитання:

- ❖ **І. Котляревський:** „Наталка Полтавка”, „Москаль-чарівник”.
- ❖ **Г. Квітка-Основ'яненко:** „Сватання на Гончарівці”.
- ❖ **М.Костомаров:** «Переяславська ніч» і «Кремуцій Корд».
- ❖ **Т.Шевченко:** «Назар Стодоля».

Тема № 6

«Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культурно-літературного життя України»

План

1. Основні напрями діяльності угруповання «Руська трійця».
2. Композиція, ідейний зміст альманаху «Русалка Дністровая». Значення альманаху для становлення нової української літератури в Західній Україні.
3. Художній світ лірики М. Шашкевича.
4. „Олена” М.Шашкевича як новаторське явище західноукраїнської романтичної прози.
5. Творча спадщина Я.Головацького та І. Вагилевича.
6. Значення діяльності «Руської Трійці» у становленні та розвитку нової української літератури в Західній Україні.

Література

1. Єременко О. Модифікації балади в доробку М.Шашкевича // Дивослово. 2000. № 1.
2. Зеров М. Галицьке літературне відродження // Зеров М. Твори: у 2 т. – К., 1990. Т.2.
3. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність „Руської трійці”. К., 1990.
4. Наєнко М. Романтична епоха і друге відродження. Романтизм: [Львівська романтика (Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Микола Устиянович)] // Художня література України. Від міфів до модерної реальності. К.: Просвіта, 2008. С. 248 – 255.

5. Нахлік Є. Поетичний світ Шашкевича-романтика // Радянське літературознавство. 1984. № 8.
6. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст. К., 1988.
7. Петраш О. «Руська трійця»: М.Шашкевич. Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. К., 1969.
8. „Русалка Дністрова”. Документи і матеріали. К., 1989.
9. „Руська трійця” в історії суспільно-політичного руху й культури України. К., 1987.
10. Ткачук М. Лірика Маркіяна Шашкевича. Тернопіль, 1999.
11. Шалата М. Маркіян Шашкевич. Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність. К., 1969.
12. Шалата М. Іван Вагилевич (До 180-річчя з дня народження) // Українська мова і література в школі. 1991. № 9.
13. Шашкевичіана: Маркіян Шашкевич в історії української культури. Тернопіль, 1995.

Тексти для прочитання:

- ❖ **М.Шашкевич:** „Слово до чителів руського язика”, новела-казка „Олена”.
- ❖ **І.Вагилевич:** „Мадей”, „Жулин і Калина”.
- ❖ **Я.Головацький:** „Два віночки”, „Весна”.

МОДУЛЬ № 2

Тема № 7

Рання творчість Т.Шевченка

План

1. Ранній період творчості Т. Шевченка: основні мотиви, жанрово-стильова своєрідність (загальна характеристика).
2. Жанр балади у ранній поезії митця («Причинна», «Утоплена»).
3. Концепція образу Перебенді в однойменному творі поета.
4. Історична тема в поемах Т.Шевченка «Тарасова ніч», «Гамалія». Романтична концепція героя у поемах.
5. Поема «Гайдамаки»:
 - а) джерела написання, ідейний зміст, проблематика;
 - б) сюжетно-композиційні особливості;
 - в) образна система твору;
 - г) художні особливості поеми.
6. Художній світ поеми «Катерина».
7. Підсумки.

Література

1. Астафьев О. Гонга: дві концепції літературного образу // Дивослово. 2000. № 9.
2. Барабаш Юрій Тарас Шевченко: імператив України: історіо- й націософська парадигма. К., 2004. 181 с.

3. Бовсунівська Тетяна Шевченко і концепція войовничого романтизму // Дивослово. 2011. № 3. С. 58 – 63.
4. Бойко Ю. Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури // Бойко Ю. Вибрані праці. К., 1992.
5. Гнатюк М. Поема Т.Шевченка „Гайдамаки”. К., 1963.
6. Голуненко О. Романтичні образи раннього Шевченка (поема „Гайдамаки”) // Українська мова і література в школі. 1991. № 4. С. 21 – 24.
7. Дзира Я. Запорозжці вмiли панувати: невідомі джерела Шевченкової поеми „Іван Підкова” // Молодь України. 1996. 23 травня.
8. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. К. :АТ «Обереги», 1994. 456 с.
9. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. К., 1998.
10. Клочек Г. Д. Поетика візуальності Тараса Шевченка. К., 2013. 256 с.
11. Маланюк Є. Ранній Шевченко // Маланюк Є. Книга спостережень. К., 1995.
12. Нахлік Є. Із спостережень над поемою «Гайдамаки» // Слово і час. 1998. № 6. С. 10 – 13.
13. Скоць А. До проблеми періодизації творчості Тараса Шевченка // Дивослово. 2006. № 3. С. 58–62.
14. Ткачук М. Наративна оптика поеми Тараса Шевченка „Катерина” // Слово і час. 2009. № 3.
15. Франко І. Переднє слово: До видання „Перебенді” Т.Г.Шевченка, Львів, 1889 // Франко І. Зібр. тв.: у 50 т. Т.27. С.285-307.
16. Яременко В. Була колись Гетьманщина: Шевченкова поема „Тарасова ніч” // Сучасність. 1993. № 4.
17. Яременко Василь. До проблеми історіософії Тараса Шевченка: методологічні підходи // Слово і час. 2007. № 3 С. 19–27.
18. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Т.Шевченка, примітки до творів раннього періоду на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ Т.Шевченко:

„Причинна”, „Утоплена”, „Тяжко-важко в світі жити...”, „Нащо мені чорні брови...”, „На вічну пам'ять Котляревському”, „До Основ'яненка”, поеми „Тарасова ніч”, „Гамалія”, „Гайдамаки”; „Перебендя”, „Думи мої, думи мої...”, „Катерина”.

Тема № 8

Творчість Т.Шевченка періоду «трьох літ»

План

1. Загальна характеристика другого періоду творчості Т.Шевченка.
2. Оцінка національної історії в поезіях „Розрита могила”, „Чигирине, Чигирине...”, „Холодний Яр”, „Стоїть в селі Суботові...”.
3. Характер сюжету і композиція поеми „Сон”. І.Франко про поему. Образна система твору.

4. Ідейний зміст та жанрова своєрідність поеми „Кавказ”.
5. Жанрово-стильові особливості поеми „І мертвим, і живим...”. Філософський зміст твору, його актуальність.
6. Образ жінки-матері в поемі Т.Шевченка „Наймичка”. І.Франко про поему.
7. Висновки.

Література

1. Грабович Г. Шевченко як міфотворець: Семантика символів у творчості поета. К., 1991.
2. Дзюба І. „Застукали сердешну волю...”: Шевченків „Кавказ” на тлі непроминального минулого // Сучасність. 1995. № 3-4.
3. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу. К. : Факт, 1997. 194 с.
4. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. К., 1994.
5. Заславський І. Шевченків „Кавказ” як художній феномен // Дивослово. 2000. № 2.
6. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. К., 1998.
7. Кодак М. Поема Тараса Шевченка „Єретик” // Слово і час. 2004. № 4.
8. Коцюбинська М. Етюди про поезику Шевченка: літературно-критичний нарис. К., 1990.
9. Марко В. Поема Т.Шевченка „І мертвим, і живим...”: Концептуально-стильовий аналіз // Дивослово. 1997. № 5-6.
10. Моклиця М. Покритка в творчості Шевченка (Психоаналітична інтерпретація) // Слово і час. 2000. № 3. С. 8 – 12.
11. Скоць А. Поема Т.Шевченка „Наймичка” // Дивослово. 1994. № 3.
12. Франко І. Темне царство // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1980. Т.26.
13. Чамата Н. Жанрово-композиційна організація вірша Т.Шевченка „Три літа” // Слово і час. 2011. № 9.
14. Черненко О. Історичне тло створення поеми „Кавказ” // Дивослово. 2008. № 3.
15. Яременко В. Шевченкова поема «Сон (Комедія)» в аспекті христологічного та історіософського прочитання // Дивослово. 2013. № 3. С. 17–22.
16. Яременко В. Тарас Шевченко та Кирило-Мефодіївське братство: долання стереотипів // Київ. старовина. 2007. № 2. С. 59–77.
17. Яровий О. Ідея всеслов'янської взаємності на українському ґрунті: концепція Я. Коллара в осмисленні Т. Шевченка // Слово і час. 1999. № 1.
18. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Шевченка, примітки до творів другого періоду на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ Т.Шевченко:

„Розрита могила”, „Чигирине, Чигирине...”, „Наймичка”; „Заповіт”, „Стоїть в селі Суботові...”, „Холодний Яр”, „За що ми любимо Богдана?..”; „Сон („У всякого своя доля...”), „Кавказ”, „Великий льох”, «І мертвим, і живим...».

Тема № 9
Поезія Т. Шевченка періоду заслання
План

1. Основні мотиви, жанрова та стильова своєрідність «невольничої» лірики Т. Шевченка.
2. Ідейно-художнє новаторство циклу „В казематі”.
3. Ідейний зміст, композиція, образна система поеми „Москалева криниця”. Відмінність образно-стильової системи двох редакцій твору (1847; 1857). Сучасне прочитання поеми.
4. Історична тема у поемах „Іржавець”, „Чернець”. Художня інтерпретація образу Палія у ліриці поетів-романтиків („Палій” Л. Боровиковського, „Палій” В. Забіли) та Шевченковій поемі „Чернець”.
5. Лірика періоду заслання як новий етап художньої творчості Т. Шевченка.

Література

1. Барабаш Ю. „Людей і Господа любить” (Любов як ментальнай поетична константа творчості Т.Шевченка) // Слово і час. 2007. № 3.
2. Возняк Н. Семен Палій у фольклорі та в поемі Тараса Шевченка „Палій” // Дивослово. 2001. № 5.
3. Івакін Ю. Поезія Т.Шевченка періоду заслання. К., 1984.
4. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. К., 1998.
5. Коцюбинська М. Етюди про поезію Шевченка. К., 1990.
6. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка. К., 1994.
7. Мовчанюк В. Медитативна лірика Т.Шевченка. К., 1993.
8. Плющ Л. Екзод Т.Шевченка: Навколо „Москалевої криниці”. К., 2001.
9. Розумний Я. „Москалева криниця” примруженим оком // Слово і час. 1991. № 1.
10. Ткаченко О. Шевченкові елегії часів неволі // Слово і час. 2002. № 3.
11. Яременко В. Історична основа поеми Т.Г.Шевченка „Чернець” // Українська мова і література в школі. 1990. № 3
12. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Шевченка, примітки до творів на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ **Т.Шевченко:**

цикл „В казематі”, поеми „Чернець”, „Іржавець”, „Москалева криниця”; „Сон (Гори мої високі...)”, „Полякам”, „Один у другого питаєм”, „П.С.”, „І виріс я на чужині”, „У тієї Катерини...”, „І широку долину...”, „Заступила чорна хмара”, „Лічу в неволі дні і ночі...”.

Тема № 10.

Останній період творчості Т. Шевченка (1857-1861)

План

1. Творчість останніх років життя (основні мотиви, образні домінанти, художні особливості).
2. Ліричний триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”: ідейно-художні особливості, поетика.
3. Філософські візії Шевченка у поезіях „Я не нездужаю, нівроку...”, „І Архімед, і Галілей...”, „Минули літа молодії...”, „Чи не покинуть нам, небого?..”.
4. Ідейно-стильові параметри та образний світ поем „Неофіти” та „Юродивий”.
5. Висновки.

Література

1. Бондар Л. Шевченкові присвяти // Слово і час. 2009. № 3.
2. Генералюк Л. Код образотворчого мистецтва у слові Шевченка: колористика // Слово і час. 2013. № 2. С. 3–13.
3. Коцюбинська М. Етюди про поетику Шевченка. К., 1990.
4. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка. К., 1994.
5. Марко В. Наближення до Шевченка (Аналітичні етюди) // Дивослово. 2012. № 5 (662). С. 44 – 48.
6. Наливайко Д. Стиль поезії Шевченка // Слово і час. 2007. № № 1, 2.
7. Ненадкевич Є. Творчість Т.Г.Шевченка після заслання (1857-1858). К., 1956.
8. Пахаренко В. Генеза Шевченкової етики // Дивослово. 2013. № 5. С. 36–39.
9. Пастух Т. Останнє поетичне слово Шевченка // Слово і час. 2004. № 3.
10. Пастух Т. Чари «вишневого садка» Т. Шевченка // Дивослово. 1999. № 9. С. 14 – 16.
11. Харчук Р. Поетичний краєвид Тараса Шевченка: значення і сенс // Слово і час. 2013. № 1. С. 46–52.
12. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Шевченка, примітки до творів на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ **Т.Шевченко:**

поєми „Неофіти”, „Марія”, „Юродивий”, триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”; „Сон (На панщині пшеницю жала...)”, „Я не нездужаю, нівроку...”, „Марку Вовчку”, „Якби то ти, Богдане п'яний”, „Світе ясний! Світе тихий!..”, „І Архімед, і Галілей...”, „О люди! Люди небораки...”, „Чи не покинуть нам, небого?..”.

Тема № 11
Художні пошуки Т.Шевченка-прозаїка

План

1. Проза Т. Шевченка у контексті його творчого доробку (тематика, проблематика, жанрово-стильові особливості).
2. Повість «Художник»: ідейний зміст, композиція, особливості нарації.
3. Образна система повісті «Художник». Роль оповідача у творі.
4. Концепція талановитої особистості в повісті «Музикант».
5. Система образів-персонажів повісті «Музикант».
6. «Журнал» Т. Шевченка як зразок мемуарно-біографічної прози.
7. Підсумки.

Література

1. Александрова Г. „Портрет” Миколи Гоголя і „Художник” Т.Шевченка: загадка таланту і мистецтва // Дивослово. 2006. № 3.
2. Білецький О. Російська проза Т. Г. Шевченка / Білецький О. Збір. праць: у 5-ти т. К., 1965. Т.2.
3. Боронь Олександр. Композиція повістей Тараса Шевченка / Олександр Боронь // Слово і час. 2013. № 3. С. 25–34.
4. Боронь О. Поетика повісті Т.Шевченка „Музикант” // Слово і час. 2010. № 3.
5. Боронь О. Повісті Тараса Шевченка і романістика В.Скотта: контактні зв'язки і типологічні паралелі // Слово і час. 2012. № 5.
6. Гетьман С. Традиції англійського роману виховання у прозі Т.Шевченка // Слово і час. 2003. № 7. С. 4– 8.
7. Зеров М. Російські повісті Шевченка // Зеров М. Твори: в 2 т. К., 1990. Т.2.
8. Смілянська В. Шевченкові повісті: український гумор у російському тексті // Слово і час. 2003. № 3. С. 5 – 10.
9. Харчук Р. Проблема прототипу в творчості Тараса Шевченка // Дивослово. 2006. № 3.
10. Ципердюк І. Перед обличчям символів: Перечитуючи «Щоденник» Тараса Шевченка // Сучасність. 2000. № 5. С. 13 – 17.
11. Шевченко Т. Музикант // Шевченко Т. Збір.творів: у 6 т. К., 2003. Т.3. Драматичні твори. Повісті. С.179-240 або на сайті: <http://izbornyk.org.ua>
12. Шевченко Т. Художник // Шевченко Т. Збір.творів: у 6 т. К., 2003. – Т.4. Повісті. С.120-208 або на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ **Т.Шевченко:**

повісті „Художник”, „Музикант”; „Журнал” (Щоденник).

Тема № 12
Біблія у художньому світі Т.Шевченка
План

1. Релігія як одне з джерел світогляду Т. Шевченка. Бог у сприйнятті поета.
2. Історико-культурний контекст циклу «Давидові псалми».
3. Біблійні образи та мотиви у поезіях «Ісаія. Глава 35», «Осія. Глава XIV», «Подражаніє XI псалм», «Подражаніє Іезекиїлю».
4. Поема «Марія»: особливості переосмислення євангельського сюжету, поетика твору.
5. Підсумки.

Література

1. Бовсунівська Т. Молитва як літературний жанр: Роль Т. Шевченка в романтичному жанротворенні // Дивослово. 2003. № 7. С. 3–8.
2. Грибан Г. В. Біблійні мотиви і пророцтво майбутнього утворчості Тараса Шевченка // Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. Житомир, 2010. № 21. С. 36-41.
3. Даниленко І. Давидова арфа й Тарасова кобза: про „Давидові псалми” Т.Шевченка // Слово і час. 2007. № 5.
4. Дзюба І. Пророчє слово: Студії про філософські погляди Т.Шевченка // Київ. 1986. № 3.
5. Домашовець В. Псалми Давидові в поетичних творах Т.Шевченка // Дивослово. 1997. № 3.
6. Євшан М. Релігія Шевченка // Євшан М. Критика; Літературознавство; Естетика. К., 1998.
7. Кудрявцев М. «Не зрятъ Бога над собою...» (До проблеми історизму мислення Т. Шевченка у світі Євангельських істин) // Українська література в загальноосвітній школі. 2001. № 2. С. 6 – 10.
8. Пахаренко Василь Генеза Шевченкової етики // Дивослово. 2013. № 5. С. 36–39.
9. Плющ Л. Християнська філософія Т.Шевченка // Сучасність. 1997. № 3.
10. Росовецький С. Агіографія християнська в літературній творчості Шевченка // Темі і мотиви поезії Тараса Шевченка. К. : Наукова думка, 2008. С. 321–342.
11. Скоць А. Любов, біль, гнів поета: Тарас Шевченко „Осія. Глава XIV (Подражаніє)” // Дивослово. 2004. № 5.
12. Франко І. Шевченкова „Марія” // Франко І. Зібр.творів: у 50 т. К., 1981. Т.30.
13. Яременко В. „Як понесе з України...” (Непроминальна символіка Шевченкового „Заповіту”: Християнський та історіософський шари) // Сучасність. 2002. № 6.
14. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. К., 2001-2003. Т.1. Тексти Шевченка, примітки до творів на сайті: <http://izbornyk.org.ua>

Тексти для прочитання:

❖ **Т.Шевченко:**

цикл «Давидові псалми», «Марія», «Ісаія. Глава 35», «Осія. Глава XIV», «Подражаніє XI псалму», «Подражаніє Іезекиїлю», «Молитва».

Тема № 13.
Історичний роман „Чорна рада” П. Куліша.

План

1. Життєвий шлях П.Куліша. Світоглядні засади творчості.
2. Жанр історичного роману у доробку письменника. Джерела написання, історія видання «Чорної ради».
3. Проблематика, сюжетно-композиційні особливості твору. «Вальтерскоттівська» романна модель.
4. Образна система роману «Чорна рада», засоби характеротворення.
5. Поетика романтизму в «Чорній раді».
6. Внесок П. Куліша у розвиток українського письменства ХІХ століття.

Література

1. Багрій Р. Шлях сера Вальтера Скотта на Україні: „Тарас Бульба” М.Гоголя і „Чорна рада” П.Куліша в світлі історичної романістики В.Скотта. К., 1993.
2. Бетко І. Філософська поезія П.Куліша // Філософська і соціологічна думка. 1994. № 11-12. С.110-120.
3. Вороний М. Пантелеймон Куліш // Вороний М. Твори. К., 1989.
4. Гуляк А. Становлення українського історичного роману. К., 1997.
5. Девдюк І. Англійська література у творчій діяльності П.Куліша (переклади, критичне сприйняття, творче засвоєння): автореферат дис. канд. філол. наук. – К., 1999.
6. Жулинський М. У праці каторжній, в трагічній самоті // Куліш П. Твори: У 2 т. К., 1989. Т.1.
7. Зеров М. Куліш: „Чорна рада” // Зеров М. Твори: у 2 т. К., 1990. Т.2.
8. Маланюк Є. В Кулішеву річницю // Дивослово. 1994. № 8. С.22-25.
9. Нахлік Є. Апокаліпсис Пантелеймона Куліша // Вітчизна. 1990. № 10.
10. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: У 2 т. К., 2007. Т.1: Життя П.Куліша. 461 с.; Т.2: Світогляд і творчість П.Куліша. 462 с.

Тексти для прочитання:

- ❖ **П.Куліш:** «Чорна рада», оповідання «Ориця», «Гордовита пара»

САМОСТІЙНА РОБОТА

Модуль № 1

- **Підготувати конспект указаних літературознавчих праць:**
 1. Зарва В. Просвітництво: тлумачення, витоки, сутність // Слово і час. 2009. № 4.
 2. Яценко М. Українська романтична поезія 20–60-х рр. XIX ст. // Українські поети-романтики. К., 1987.
- Опрацювати тематичні блоки про байкарську спадщину **П. Гулака-Артемовського**, **Л. Боровиковського**, **Є.Гребінки** (відповідні розділи про життя і байкарський доробок названих авторів із підручників та додаткових джерел; конспекти байок, вказаних у переліку художніх текстів)
- Опрацювати тематичний блок „**Життєвий шлях і творча доля О. Духновича**”.
- **Законспектувати в читацький щоденник художні тексти**, винесені на обов'язкове прочитання.

Модуль 2

- **Підготувати конспект таких науково-критичних праць:**
 1. Євшан М. Релігія Шевченка // Євшан М. Критика; Літературознавство; Естетика / Упоряд. Н.Шумило. К., 1998.
 2. Зеров М. Куліш: „Чорна рада” // Зеров М. Твори: у 2 т. К., 1990. Т.2.
 3. Маланюк Є. Ранній Шевченко // Маланюк Є. Книга спостережень. К., 1995.
 4. Франко І. Темне царство // Франко І. Зібр. творів: у 50 т. К., 1980. Т.26.
 5. Франко І. Шевченкова „Марія” // Франко І. Зібр. творів: у 50 т. К., 1981. Т.30.
- **Законспектувати в читацький щоденник художні тексти**, винесені на обов'язкове вивчення.

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

І. Котляревський: *«Енеїда», «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник».*

Г. Квітка-Основ'яненко: *„Маруся”, „Сердешна Оксана”, „Щира любов», „Салдацький патрет”, „Конопотська відьма”, „Сватання на Гончарівці».*

П. Гулак-Артемівський: *„Пан та Собака”, будь-яка байка на вибір („Солопій та Хівря, або горох при дорозі”, „Тюхтій та Чванько”, „Цікавий і Мовчун”, „Лікар і Здоров'я»).*

Є. Гребінка: *„Човен”, „Чорние очи”; байки „Ведмежий суд”, „Будяк да Коноплиночка”, „Ячмін».*

Л. Боровиковський: *„Маруся”, „Бандурист”; байки „Суд”, „Багатий, бідний”, „Моя байка”, „Жіночий язичок».*

В. Забіла: *„Гуде вітер вельми в полі”, „Повз двір, де мила живе”, „Човник”, „Соловей».*

М.Петренко: *„Думи мої”, „Небо” („Дивлюсь я на небо...”).*

А.Метлинський: *„Смерть бандуриста”, „Рідна мова”, „Що діється на небесах...”.*

М.Костомаров: *„Спить Вкраїна та руїни”, „Соловейко”, балади „Явір, тополя і береза”, „Наталя”, драми «Переяславська ніч» і «Кремуцій Корд».*

М.Шашкевич: *„Слово до чителєй руського язика”, новелка-казка „Олена».*

І.Вагилевич: *„Мадей”, „Жулин і Калина».*

Я.Головацький: *„Два віночки”, „Весна».*

О.Духнович: *„Піснь народна руська” („Вручаніє”), п'єса „Добродітель превішаєт багатство».*

Т.Шевченко:

- *„Причинна”, „Утоплена”, „Тяжко-важко в світі жити...”, „Нащо мені чорні брови...”, „На вічну пам'ять Котляревському”, „До Основ'яненка”, поеми „Тарасова ніч”, „Гамалія”, „Гайдамаки”; „Перебендя”, „Думи мої, думи мої...”, „Катерина”, драма „Назар Стодоля”;*
- *„Три літа”, „Розрита могила”, „Чигирине, Чигирине...”, „Гоголю”, поеми „Сон („У всякого своя доля...”), „Кавказ”, „Єретик”, „Великий льох”, „І мертвим, і*

живим...”, „Наймичка”; „Заповіт”, „Стоїть в селі Суботові...”, „Холодний Яр”, цикл „Давидові псалми”, „За що ми любимо Богдана?..”;

- Цикл „В казематі”, поеми „Княжна”, „Чернець”, „Іржавець”, „Москалева криниця”; „Сон (Гори мої високі...)”, „Полякам”, „Один у другого питаєм”, „А нумо знову віршувать”, „П.С.”, „І виріс я на чужині”, „У тієї Катерини...”, „І широкою долину...”, „Заступила чорна хмара”, „Лічу в неволі дні і ночі...”; повісті „Художник”, „Музикант”; „Журнал” (Щоденник).
- Поеми „Неофіти”, „Марія”, „Юродивий”, триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”; „Сон (На панщині пшеницю жала...)”, „Я не нездужаю, нівроку...”, „Ісаія. Глава 35”, „Осія. Глава XIV”, „Подражаніє XI псалму”, „Подражаніє Іезекиїлю”, „Марку Вовчку”, „Якби то ти, Богдане п’яний”, „Молитва”, „Світе ясний! Світе тихий!..”, „І Архімед, і Галілей...”, „О люди! Люди небораки...”, „Чи не покинуть нам, небого?..”.

П.Куліш: „Чорна рада”, оповідання „Ориця”, „Гордовита пара”.

Тестові завдання

- Представники якого літературного напрямку інтенсивно використовували у власній літературній творчості фольклорні сюжети, образи, жанри, художні прийоми, а також виявляли інтерес до фантастики і екзотики:
 - класицизм
 - сентименталізм
 - реалізм
 - романтизм
- Про який з літературних напрямів перших десятиріч XIX ст. Д.Чижевський писав: *„Художня течія ... для кожного зі слов'янських народів мала виняткове значення... Для одних вона ознаменувала „воскресіння з мертвих”, для інших – перворідне, досі їм іще не знане національне усвідомлення, ще для інших – подолання національного безпам'ятства...”*:
 - класицизм
 - просвітницький реалізм
 - сентименталізм
 - романтизм
- Автором “Енеїди” – першотвору, який переробив І.Котляревський, був:
 - Гомер
 - Вергілій
 - А.Блюмауер
 - П.Скаррон
- Повне видання “Енеїди” І.Котляревського було здійснене у Харкові в:
 - 1798 р.
 - 1808 р.
 - 1842 р.
 - 1809 р.
- Засновником і фундатором нової української прози був:
 - І.Котляревський
 - Г.Квітка-Основ'яненко
 - Марко Вовчок
 - П.Куліш
- Хто в поемі І.Котляревського „Енеїда” каже такі слова:

*...Ти знаєш – дурень не бере:
У нас хоть трохи хто тямущий,
Уміє жити по правді суцїй,
То той, хоть з батька, то здере...*

 - Дідона

- Б** Еней
В Сивілла
Г Венера
Д Юнона
7. Вкажіть твір, який написано у руслі сентименталізму:
А „Тополя” Т.Шевченка
Б „Розставання” Л.Боровиковського
В „Маруся” Г.Квітки-Основ'яненка
Г „Чорна рада” П.Куліша
Д „Наталя” М.Костомарова
8. Хто супроводжує Енея („Енеїда” І.Котляревського) пеклом:
А Дідона
Б Юнона
В Харон
Г Сивілла
9. Назвати ім'я богині Олімпу – матері Енея („Енеїда” І.Котляревського):
А Юнона
Б Венера
В Дідона
Г Геба
10. Про героїв якого твору О. Білецький писав: *“Цей людський світ – апофеоз тілесності, надзвичайної витривалості, здоров'я, що вихлюпується через край, повнокров'я. Це пройдисвіти, розбишаки, волоцюги – і в той же час лицарі, герої, титани...”*:
А “Гайдамаки” Т.Шевченка;
Б “Енеїда” І.Котляревського;
В “Чорна рада” П.Куліша;
Г “Чайковский” Є.Гребінки;
11. Хто з відомих літературних героїв волею автора був наділений відповідальністю за близьких йому людей: *«один за всіх не спав, він думав, мислив, умудрявся (бо сам за всіх і одвічав)»*:
А Богдан Хмельницький („Богдан” Є.Гребінки)
Б Сава Чалий („Сава Чалий” М.Костомарова)
В Еней („Енеїда” І.Котляревського)
Г Евріал („Енеїда” І.Котляревського)
12. Назвіть твір, що за жанровими ознаками є водевілем:
А “Москаль-чарівник” І.Котляревського
Б “Бой-жінка” Г.Квітки-Основ'яненка
В “Сватання на Гончарівці” Г.Квітки-Основ'яненка
Г “Наталка Полтавка” І.Котляревського

13. Якому творові Г.Квітка-Основ'яненко дає таке жанрове визначення: „латинська побрехенька, по-нашому розказана”:
- А** „Салдацький патрет”
 - Б** „Пархімове снідання”
 - В** „Підбрехач”
 - Г** „Мертвецький великдень”
14. Хто був літературним попередником українських байкарів XIX ст.:
- А** Лазар Баранович
 - Б** Феофан Прокопович
 - В** Григорій Сковорода
 - Г** Самійло Величко
15. Назвіть справжнє прізвище письменника, який виступив у літературі під псевдонімом Ієремія Галка:
- А** М.Костомаров
 - Б** А.Метлинський
 - В** П.Куліш
 - Г** Л.Боровиковський
16. Який драматичний твір першої половини XIX ст. є першою драмою ідей в українській літературі:
- А** „Наталка Полтавка” І.Котляревського
 - Б** „Дворянские выборы” Г.Квітки-Основ'яненка
 - В** „Сава Чалий” М.Костомарова
 - Г** „Переяславська ніч” М.Костомарова
17. Хто є прототипом образу Кремуція Корда із однойменної драми М.Костомарова:
- А** П.Куліш
 - Б** Т.Шевченко
 - В** М.Костомаров
 - Г** М.Гулак
18. Яка з тематично-стильових течій українського романтизму представлена творами „Спить Україна...” М.Костомарова, „Старі пісні” О.Корсуна, „Кладовище” А.Метлинського:
- А** фольклорно-міфологічна
 - Б** фольклорно-історична
 - В** громадянська
 - Г** особистісно-психологічна
19. Укажіть, чий це опис: „Та що ж то за дівка була! Висока, прямесенька, як стрілочка, чорнявенька, очиці – як тернові ягідки, брівоньки – як на шнурочку, личком червона, як панська рожа, що в саду цвіте, носочок так собі пряменький, з горбочком, а губоньки - як цвіточки розцвітають...”?
- А** Наталки („Наталка Полтавка” І.Котляревського)

- Б** Дідони („Енеїда” І.Котляревського)
В Марусі („Маруся” Г.Квітки-Основ'яненка)
Г Галочки („Щира любов” Г.Квітки-Основ'яненка)
20. Назвіть прізвище українського поета-романтика, автора популярної пісні “Диваюсь я на небо”:
А В.Забіла
Б Є.Гребінка
В А.Метлинський
Г М.Петренко
21. Яка із поданих нижче повістей Г. Квітки-Основ'яненка **НЕ** належить до групи сентиментально-реалістичних творів:
А „Щира любов”
Б „Божі діти”
В „Конотопська відьма”
Г „Козир-дівка”
22. Альманах, який своєю появою поклав початок західноукраїнському національному відродженню, це:
А “Ластівка”
Б “Зоря”
В “Син Русі”
Г “Русалка Дністровая”
23. Легка одноактна комедійна п'єса, в якій дія основана на інтризі та анекдотичному сюжеті:
А вертепна драма
Б фарс
В водевіль
Г драматична поема
24. З якого твору Г. Квітки-Основ'яненка поданий опис: „Що, я ж кажу, що живий не буде такий бридкий, як той намальований: пикатий, мордатий, та ще з здоровенними усами, що не тільки горобцеві, та й чоловікові страшно. Мундер на ньому лепський...”?
А „Щира любов”
Б „Сердешна Оксана”
В „Пархімове снідання”
Г „Салдацький патрет”
25. Назвіть художній прийом, який використав В.Забіла у наведеній строфі:
*Гуде вітер вельми в полі! / Реве, ліс ламає;
Плаче козак молоденький, / Долю проклинає:*
А персоніфікація
Б синекдоха
В паралелізм

Г інверсія

26. З якого твору такі рядки:
„Той дурень, хто іде дурним панам служити,
А більший дурень, хто їм дума угодити!”
- А** „Ведмежий суд” Є.Гребінки
Б „Пан та Собака” П. Гулака-Артемівського
В „Багатий, бідний” Л. Боровиковського
Г „Мадей” І. Вагилевича
27. Яка з поданих характеристик концепції героя у романтизмі правильна:
- А** винятковий герой у виняткових обставинах;
Б герой поступається особистими почуттями перед державними обов’язками;
В герой демонструє всю складність психології і непередбачуваність поведінки людини;
Г визначальна риса героя – чуттєвість, емоційність;
Д герой стоїть на перехресті різних часів, культурних епох, це людина, яка не знає, куди йти, у що вірити.
28. Хто не входив до складу „Руської трійці”:
- А** Маркіян Шашкевич
Б Іван Вагилевич
В Григорій Ількевич
Г Яків Головацький
29. Укажіть драматичний твір, автором якого є Г. Квітка-Основ’яненко:
- А** „Наталка Полтавка”
Б „Назар Стодоля”
В „Шельменко – денщик”
Г „Москаль-чарівник”
30. У якому творі розділи починаються словами „*смутий та невеселий*”?
- А** „Олена” М.Шашкевича
Б „Сердешна Оксана” Г.Квітки-Основ’яненка
В „Наталка Полтавка” І.Котляревського
Г „Конотопська відьма” Г.Квітки-Основ’яненка
31. Початкові строфи якого твору Т. Шевченка стали народною піснею “Реве та стогне Дніпр широкий”?
- А** Причинна”
Б “Тополя”
В “Сон”
Г „Утоплена”

32. Хто із дослідників написав статтю „Ранній Шевченко”, де обґрунтував тезу про романтизм як основу стилю першого періоду творчості поета:
- А** І.Франко
 - Б** С.Єфремов
 - В** П.Куліш
 - Г** Є.Маланюк
33. Вкажіть головний мотив поезії „Ісаія. Глава 35”:
- А** мотив героїчного минулого України
 - Б** мотив самозречення
 - В** мрії про нове суспільство
 - Г** мотив самотності
34. У котрій із поем Т. Шевченка змальована картина „генерального мордобиття” (І. Франко)?
- А** „Наймичка”
 - Б** „Сон”
 - В** „Гайдамаки”
 - Г** „Кавказ”
35. Слова з поеми „Катерина”
- ...Дура, отвяжися!
Возьмите прочь безумную!..
Возьмите прочь! Что ж вы стали?*
- належать:
- А** москалеві, батькові сина Катерини
 - Б** батькові Катерини
 - В** панові, до якого просилася наймитувати Катерина
 - Г** управителю помістя, в якому жила Катерина
36. Поему „Кавказ” Т.Шевченко присвятив:
- А** В. Рєпніній
 - Б** Миколі І
 - В** Я. де Бальмену
 - Г** В. Жуковському
37. Повість Т. Шевченка „Художник” написана:
- А** під час першої подорожі на Україну
 - Б** у роки заслання
 - В** під час перебування у Ширяєва
 - Г** в останні роки життя
38. Укажіть, кому з персонажів роману „Чорна рада” належать слова: „Зложити до купи обидва береги Дніпрові, щоб обидва ... приклонились під одну булаву! Виженем недоляшка з України, одтиснем ляхів до самої Случі – і буде велика одностайна Україна”:
- А** Сомкові

- Б** Кирилові Туру
В Брюховецькому
Г Шраму
39. Кульмінацією роману Пантелеймона Куліша „Чорна рада” є
А викрадення Лесі
Б вибори гетьмана
В похорон війтенка
Г поразка Сомка
40. Характеристика якого героя роману П.Куліша „Чорна рада” подана в таких рядках: „Здоровенний козарлюга. Пика широка, засмалена на сонці; сам опасистий; довга, густа чуприна, піднявшись перше вгору, спадала за ухо, як кінська грива; уси довгі, униз позакручавані...”:
А Брюховецького
Б Шрама
В Кирила Тура
Г Васюти
41. З якого твору Т.Шевченка ці поетичні рядки:
*Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.
Ходімо ж доленько моя!
Мій друже, вбогий, нелукавий!?*
А “Марку Вовчку”
Б “Доля”
В “Слава”
Г „Муза”
42. „Чорна рада” за жанром – це
А лицарський роман
Б пригодницький роман
В історичний роман-хроніка
Г соціально-побутовий роман
43. У романі „Чорна рада” П.Куліша виражено ознаки
А модернізму
Б реалізму
В сентименталізму
Г романтизму
44. З якого твору Шевченка наведено уривок:
*Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України?*
А „Мені однаково”

- Б** „Сон”
В „До Основ'яненка”
Г „Думи мої, думи мої...”
45. Чий портрет (роман „Чорна рада”) змальовано у наведеному уривку: *„Довга, до самого пояса, борода... процвіла сивинами; а по виду дідусь просіяв таким світлом; співаючи, підведе вгору очі, наче бачить таке, чого видючий зроду не побачить...”*:
А Шрама
Б Божого чоловіка
В Пугача
Г Брюховецького
46. В основі головної сюжетної лінії роману „Чорна рада” лежить
А війна з ляхами
Б вибори гетьмана
В кохання Лесі і Петра
Г історія життя Шрама
47. Хто з персонажів роману „Чорна рада” казав такі слова: *„Як треба рятувати Україну, байдуже мені і літа, і роки”*?
А Брюховецький
Б Сомко
В Черевань
Г Шрам
48. З якого твору Т.Шевченка подано уривок:
*Слава тобі, любомудре,
Чеху-слав'янине!
Що не дав ти потонути
В німецькій пучині
Нашій правді. Твоє море
Слав'янськеє, нове!..*
- А** „Сон”
Б „Кавказ”
В „Єретик”
Г „Неофіти”
49. До якого періоду творчості Т. Шевченка належить драма „Назар Стодоля”:
А раннього періоду
Б періоду „трьох літ”
В періоду заслання
Г останнього періоду творчості
50. Хто сказав про Шевченка такі слова: *„Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури”*?
А М.Рильський

- Б** Леся Українка
В І.Франко
Г О.Маковей
51. На біблійну тематику написана поема Т. Шевченка:
А „Катерина”
Б „Марія”
В „Наймичка”
Г „Сон”
52. Чий портрет намалював К. Брюллов, щоб викупити Т.Шевченка з кріпацтва:
А І.Сошенка
Б Є.Гребінки
В В.Жуковського
Г свій власний
53. Матеріали якого літопису використав П. Куліш для написання роману „Чорна рада”:
А Літопису Руського
Б Галицько-Волинського літопису
В Літопису Самовидця
Г Історії Русів
54. Маруся Ковбанівна та Прохор Осауленко – персонажі твору П. Куліша
А „Чорна рада”
Б „Січові гості”
В „Гордовита пара”
Г „Дівоче серце”

КОМПЛЕКС КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З КУРСУ „ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ”

1. Головні тенденції розвитку української літератури перших десятиріч XIX ст.
2. „Енеїда” – перший твір нової української літератури. Історія написання та видання твору.
3. Тема, ідея, жанрові особливості поеми „Енеїда” І. Котляревського.
4. Образи Енея і троянців у поемі “Енеїда” І. Котляревського.
5. Стильовий синкретизм поеми І. Котляревського „Енеїда”.
6. Жанрові особливості, характер драматичного конфлікту у п’єсі „Наталка Полтавка” І. Котляревського.
7. Новаторство І. Котляревського-драматурга.
8. Система образів-персонажів п’єси „Наталка Полтавка” І. Котляревського.
9. Загальна характеристика бурлескно-реалістичних творів Г. Квітки-Основ’яненка. Ідейний зміст оповідання „Салдацький патрет”.
10. Особливості сентиментально-реалістичних творів Г. Квітки-Основ’яненка («Маруся», «Сердешна Оксана»).
11. Сатирична спрямованість повісті Г. Квітки-Основ’яненка „Конотопська відьма”.
12. Жанр, проблематика, образна система п’єси Г. Квітки-Основ’яненка «Сватання на Гончарівці».
13. Творчість П. Гулака-Артемівського (поезії, байки).
14. Новаторство байкарської спадщини Є. Гребінки.
15. Байкарський доробок Л. Боровиковського.
16. Національні особливості українського романтизму, його жанрове багатство, тематично-стильові течії.
17. Харківська школа романтиків.
18. Художня своєрідність та ідейний зміст романтичної лірики Л. Боровиковського.
19. Ідейно-стильові особливості поезії А. Метлинського.
20. Художній світ лірики В. Забіли.
21. Головні мотиви та поетика лірики М. Петренка.

22. Жанр балади в українській літературі першої половини XIX століття (твори Л. Боровиковського, М. Костомарова, Т. Шевченка).
23. Художній світ поезії М.Костомарова.
24. Драматичні твори М.Костомарова – перші зразки історико-романтичної драматургії у новій українській літературі («Переяславська ніч», «Кремуцій Корд»).
25. Значення діяльності „Руської Трійці” у становленні та розвитку нової української літератури в Західній Україні. Основні напрями діяльності угруповання.
26. Композиція, зміст альманаху „Русалка Дністровая”. Значення альманаху для становлення нової української літератури в Західній Україні.
27. Творчість М.Шашкевича.
28. Художній світ О.Духновича.
29. Творчість Т. Шевченка у критиці та літературознавстві.
30. Роль І. Франка у дослідженні творчості Т.Шевченка.
31. Сучасні трактування художнього доробку Т. Шевченка.
32. Ранній період творчості Т. Шевченка: основні мотиви, жанрово-стильова своєрідність (загальна характеристика).
33. Жанр балади у ранній творчості Т. Шевченка („Причинна”, „Утоплена”).
34. Концепція образу Перебенді в однойменному творі поета.
35. Історична тема у поемах Т. Шевченка „Тарасова ніч”, „Гамалія”. Романтична концепція героя у поемах.
36. Джерела написання, ідейний зміст, проблематика поеми Т. Шевченка „Гайдамаки”.
37. Образна система, художні особливості поеми Т. Шевченка „Гайдамаки”.
38. Проблематика та художня своєрідність поеми “Катерина” Т. Шевченка.
39. Загальна характеристика другого періоду творчості Т. Шевченка (основні мотиви, жанрово-стильові особливості, художня мова).

40. Оцінка національної історії у поезіях „Розрита могила”, „Чигирине, Чигирине...”, „Холодний Яр”, „Стоїть в селі Суботові...” Т. Шевченка.
41. Характер сюжету і композиції поеми Т. Шевченка „Сон”. І. Франко про поему.
42. Образна система поеми „Сон” Т. Шевченка і засоби її моделювання.
43. Ідейно-тематична спрямованість поеми „Кавказ”. Образи-символи у творі.
44. Жанрово-стильові особливості поеми „І мертвим, і живим...”. Філософський зміст поеми, її актуальність.
45. Особливості композиції та стилю поеми „Великий льох”.
46. Образ жінки-матері у поемі Т. Шевченка „Наймичка”. І. Франко про поему.
47. Поема “Єретик” Т. Шевченка. Героїчні і сатиричні елементи поеми.
48. “Назар Стодоля” Т. Шевченка в контексті розвитку української драматургії ХІХ століття.
49. Основні мотиви, жанрова та стильова своєрідність „невольничої” лірики Т. Шевченка.
50. Ідейно-художнє новаторство циклу Т. Шевченка „В казематі”.
51. Ідейний зміст, композиція, образна система поеми „Москалева криниця” Т. Шевченка.
52. Творчість останніх років життя Т. Шевченка (основні мотиви, образні домінанти, художні особливості).
53. Ліричний триптих Т. Шевченка „Доля”, „Муза”, „Слава”: ідейно-художні особливості.
54. Ідейно-стильові параметри, образний світ поеми „Неофіти”.
55. Злободенність соціальної проблематики незакінченої поеми Т. Шевченка “Юродивий”.
56. Еволюція образу матері в творчості Т. Шевченка (на матеріалі поем “Катерина”, “Наймичка”, “Неофіти”).
57. Проза Т. Шевченка у контексті його творчого доробку (тематика, проблематика, жанрово-стильові особливості).

58. Повість Т. Шевченка „Художник”: ідейний зміст, композиція, особливості нарації.
59. Концепція особистості в повісті Т. Шевченка „Музикант”.
60. Історико-культурний контекст циклу Т. Шевченка „Давидові псалми”.
61. Біблійні образи та мотиви у поезіях „Ісаія. Глава 35”, „Осія. Глава XIV”, „Подражаніє XI псалму”, „Подражаніє Іезекиїлю”.
62. Поема Т. Шевченка „Марія”: особливості переосмислення євангельського сюжету, поетика твору.
63. Життєвий шлях і творча доля П. Куліша.
64. Жанр історичного роману у доробку П. Куліша. Джерела написання, історія видання „Чорної ради”.
65. Сюжетно-композиційні особливості роману П. Куліша „Чорна рада”.
66. Образна система роману „Чорна рада” П. Куліша.
67. Стильові ознаки, художня мова роману „Чорна рада” П. Куліша .
68. Художнє осмислення історії України в романі «Чорна рада» П. Куліша.
69. «Мала» проза П. Куліша (оповідання «Орися», «Гордовита пара»).
70. Композиційні, стильові ознаки оповідань П. Куліша „Орися”, „Гордовита пара”.

ЛІТЕРАТУРА

I. Підручники, посібники

1. Історія української літератури XIX століття: У 2 кн. / За ред. М.Жулинського. К., 2005. Кн.1.
2. Історія української літератури XIX ст.: У 3 кн. / За ред. М.Яценка. К., 1996, 1997. Кн.1-2.
3. Історія української літератури: У 8 т. К., 1968. Т.3-5.
4. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) / За ред. П.Хропка. К., 1992.
5. Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: У 3 кн. / За ред. П.Федченка. К., 1996. Кн.1.

II. Додаткова література

1. Айзеншток І. Українські поети-романтики // Українські поети-романтики 20–40-х років XIX ст. К., 1986.
2. Антонович Д. Триста років українського театру: 1619 – 1919. К., 2003.
3. Баган О. Літературний романтизм: ідеологія, естетика, стиль // Дивослово. 2011. № 3.
4. Барабаш Ю. Просторінь Шевченкового Слова. К., 2011.
5. Барабаш Ю. Тарас Шевченко: Імператив України: Історіо- й націософська парадигми. К., 2004.
6. Білецький О. Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. Збір. праць: у 5 т. К., 1965. Т. 2.
7. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. К., 2001.
8. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. К., 1998.
9. Бойко Ю. Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури // Бойко Ю. Вибрані праці. К., 1992.
10. Борзенко О. Сентиментальна “провінція” (Нова українська література на етапі становлення). Харків, 2006.
11. Вільна Я. Історико-літературний феномен критичної інтерпретації творчості Г.Квітки-Основ'яненка: монографія. К., 2005.
12. Волинь філологічна: Текст і контекст: Творчість Левка Боровиковського в контексті слов'янського романтизму. Луцьк, 2007. Вип. 2.

13. Гончар О. Микола Костомаров: постать історика на тлі епохи. К.: Інститут історії України НАН України, 2017.
14. Гончар О. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри і стилі. К., 1989.
15. Гончар О. Українська література передшевшенківського періоду і фольклор. К., 1982.
16. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. К., 2003.
17. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ ст.). Тернопіль, 1999.
18. Гуляк А. Становлення українського історичного роману. К., 1997.
19. Деркач Б. Павло Білецький-Носенко. Життя і творчість. К., 1988.
20. Донцов Д. Літературна есеїстика. Дрогобич, 2009.
21. Євшан М. Критика; Літературознавство; Естетика. К., 1998.
22. Єременко О. Українська балада ХІХ століття (Історія жанру): монографія. Суми, 2004.
23. Єфремов С. Історія українського письменства. К., 1993.
24. Жулинський М. Слово і доля: [Українські письменники ХІХ – ХХ ст.]: навч. Посібник. К., 2002.
25. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу. К., 1997.
26. Задорожна Л. Євген Гребінка: Літературна постать. К., 2000.
27. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. К., 1994.
28. Зарва В. Просвітництво: тлумачення, витоки, сутність // Слово і час. 2009. № 4.
29. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. К., 2006.
30. Зеров М. Українське письменство. К., 2003.
31. Івакін Ю. Поезія Т.Шевченка періоду заслання. К., 1984.
32. Іванишин П. Національний спосіб розуміння в поезії Т.Шевченка, Є.Маланюка, Л.Костенко: монографія. К., 2008.
33. Івашків В. Українська романтична драма 30–80-х років ХІХ ст. К., 1990.
34. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – початку ХХ ст.: Зб. статей / За ред. М.Яценка. К., 1987.

35. Калениченко Н. Українська література XIX ст.: Напрями, течії. К., 1977.
36. Камінчук О. Поетика української романтичної лірики: Проблеми просторової організації поетичного тексту. К., 1998.
37. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (Художня і науково-публіцистична творчість М.Костомарова): монографія. К., 2004.
38. Комаринець Т. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (Проблема національного й інтернаціонального) К., 1983.
39. Коцюбинська М. Етюди про поетику Шевченка. К., 1990.
40. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка. К., 1994.
41. Лімборський І. Європейське та українське Просвітництво – незавершений проєкт? Реінтерпретація канону і спроба компаративного аналізу літературних парадигм: монографія. Черкаси, 2006.
42. Лімборський І. Сентименталізм в українській літературі. К., 1996.
43. Літературознавчий словник-довідник. К., 2006.
44. Маланюк Є. Ранній Шевченко // Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1995.
45. Микитенко Ю. Антична спадщина і становлення нової української літератури. К., 1991.
46. Мовчанюк В. Медитативна лірика Т.Шевченка. К., 1993.
47. Мороз З. Від шкільної драми до комедії: дослідження. П'єси. К., 2004.
48. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. К., 1981.
49. Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики. Львів, 2003.
50. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: у 2 т. – К., 2007.
Т.1: Життя П.Куліша. – 461 с.
Т.2: Світогляд і творчість П.Куліша. – 462 с.
51. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського. Львів, 1994.
52. Нахлік Є. Українська романтична проза 20 – 60-х років XIX ст. К., 1988.
53. Ненадкевич Є. Творчість Т.Г.Шевченка після заслання (1857-1858). К., 1956.

54. Нудьга Г. Українська балада (З історії та теорії жанру). К., 1979.
55. Одарченко П. Тарас Шевченко і українська література. К., 1994.
56. Охріменко О. Українська романтична балада (20-60-ті рр. XIX ст.) // Радянське літературознавство. 1986. № 5.
57. Пахаренко В. Начерк Шевченкової етики. Черкаси, 2007.
58. Пахаренко В. Незбагнений апостол. Світобачення Шевченка. Черкаси, 1999.
59. Пахаренко В. Українська поетика. Черкаси, 2009.
60. Працьовитий В. Українська історична драматургія: навчальний посібник. Львів, 2009.
61. Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX століть: зб. статей / За ред. М.Яценка. К., 1986.
62. „Руська трійця” в історії суспільно-політичного руху й культури України. К., 1987.
63. Смілянська В. „Святим огненним словом...”. Тарас Шевченко: Поетика. К., 1990.
64. Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка. К., 2000.
65. Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка / Ю.Барабаш, О.Боронь, І.Дзюба та ін. К., 2008.
66. Ткаченко О. Українська класична елегія: монографія. Суми, 2004. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/tka4enko.pdf>
67. Ткачук М. Естетична концепція людини в „Енеїді” Івана Котляревського. К., 1995.
68. Трофименко В. Творчість Г.Ф.Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. Суми, 2000.
69. Українські альманахи і збірники XIX – початку XX ст. К., 1967.
70. Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини XIX ст. К., 1982.
71. Ференц Н. Основи літературознавства. Ужгород, 2009.
72. Филипович П. Шевченкознавчі студії. Черкаси, 2001.
73. Франко І. Дещо про „Марусю” Л.Боровиковського та її основу // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1982. Т. 37.
74. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. З останніх десятиліть XIX віку. Дрогобич, 2008.
75. Франко І. Поезії Віктора Забіли // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1982. Т. 37.

76. Франко І. Темне царство // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1980. Т. 26.
77. Франко І. Шевченкова „Марія” // Франко І. Збір. творів: у 50 т. К., 1981. Т.30.
78. Харківська школа романтиків: у 3 т. Харків, 1930.
79. Хропко П. Біля джерел української реалістичної поезії (10 – 40-ві роки ХІХ ст.). К., 1972.
80. Хропко П. Становлення нової української літератури. К., 1988.
81. Хропко П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст. К., 1972.
82. Чамата Н. Ритміка Т. Г. Шевченка. К., 1974.
83. Чижевський Д. Історія української літератури. К., 1994.
84. Шерех Ю. Інший романтик, інший романтизм // Шерех Ю. Третя сторожа: Література. Мистецтво. Ідеології. – К., 1993.
85. Шубравський В. Драматургія Шевченка. К., 1961.
86. Ятищук О. Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України. Тернопіль, 2003.
87. Яценко М. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини ХІХ ст. К., 1979.
88. Яценко М. Романтизм як художній напрям в українській літературі // Українська мова і література в школі. 1989. № 2.
89. Яценко М. Українська романтична поезія 20 – 60-х років ХІХ ст. // Українські поети-романтики. Поетичні твори. К., 1987.

Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua (інформаційний портал Національної бібліотеки ім.В.Вернадського)
2. www.ukrlit.vn.ua
3. www.ukrlib.com.ua
4. <http://izbornyk.org.ua>
5. www.litakcent.com.ua
6. <http://chtyvo.org.ua/>